Ч. 33 (12.309). Львів, середа 12. лютого 1930. Opłata pocztowa zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло", Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	27·50 „
Річно	55·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Шляхом морських амбіцій Польщі.

(Від „леґенди Балтику" до заморських кольоній.)

I.

Теза Вільсона, що вільна Польща мусить мати вільний доступ до моря, була не легка до здійснення. Хоч атмосфера у Версаю в пол. 1919 р. була насичена ненавистю до переможених німців, але серед самих таки диктаторів мира не було згоди щодо того, чи дати Польщі доступ до моря з Ґданськом, чи замкнути її в континентальних границях. Ворогом першої концепції була Англія, точніше речник її Льойд Джордж. В результаті викраяно т. зв. коридор, який вузькою шийкою через Поморя получив державний корпус Польщі з Балтійським Морем, з його берегом довжиною 635 км., а з Ґданська й околиці утворено вільне місто, залишаючи в арт. 100—108 мирного договору за Польщею цілу низку далекойдучих прав.

Користаючи з того, польські власти обсадили 10. лютого 1920 р., себто 10 літ тому військом приділену Польщі територію Поморя і в паризькій конвенції та варшавському порозумінні забезпечили подрібно признані Польщі права в Ґданську.

Рішення держав антанти не вдоволило вповні поляків, які вважали його тільки паліятивом. Історичні права та практичні міркування дотично Ґданська з його богатим у технічне виввінування портом казали полякам добачувати в тому вирішенні кривду. Це почуття особливо збільшилось, коли вже перші місяці виявили велику ворожість населення і влади Ґданська до Польщі та її прав. Відомий страйк портових робітників у 1920 р., тоді коли большевицька армія натискала на Варшаву, страйк, яким утруднювано довіз амуніції, і цілий ряд інших більше й менше поважних конфліктів з урядом Ґданська — ось факти, які переконали Польщу, що Ґданськ не заступить їй ніколи власного порту. Тоді й виринула думка будови порту на власному березі в Ґдині, думка у великій частині сьогодні здійснена кольосальним накладом матеріяльних коштів.

II.

Будова Ґдині, необхідність чого арґументується потребами економіки, невистарчальністю Ґданська для господарської експанзії Польщі і конечністю поділу праці між тим портом і портом у Ґдині — це ніщо інше, як намагання вийти з комірного неприхильного Польщі Ґданська і будовою власного порту засвідчити непохитність морських амбіцій.

З будовою Ґдині пройдено великий шлях від сентименту до реальности, від метафізичного захвату до активної морської політики. Хоч обставини складаються так, що Ґданськ годі вилімінувати з програми скріпленої морської активности, ба, навіть доводиться його подекуди протеґувати (звичайно як поймака — в міру потреби) — всі турботи і надії поляків зосереджуються тепер біля великого памятника віднискання балтійського побережа, біля Ґдині.

Коли кинемо оком на етапи стовпи розвою морської думки Польщі, з яким зростали теж її амбіції, змагаючи до того, аби не тільки — мовляв — мати морський беріг, али й використати його активно, економічно й політично, то побачимо на загал природність цього розвою, хоч з виразними познаками ділання зовнішніх стімулів, які цей розвій приспішали. Більшаюча конечність інтенсифікації вивозу для ратування господарського положення внутрі й назверх, вибух митної війни з Німеччиною, що примусив шукати навопіх нових ринків збуту, початковий великий успіх польського вуґілля на півн.-европейських ринках завдяки страйкові англійських вуглекопів і небувалому попитові на цей артикул — це, так сказатиб, стімули мериторичного характеру.

Одначе не слід забувати на ще один стімул, який підбичовував і підбичовує ще дальше морські амбіції в психіці поляків. Це була і є кольосальна пропаганда німців за зворотом їм польського Поморя, пропаганда, яка зручно розміщує світла й тіни, стараючись доказати, що море — це один великий клопіт для Польщі, баляст, куля в нозі на нормальному шляху її розвитку, фальшива амбіція пересічної держави станути в рядах великанів.

Неслушність тих німецьких арґументів мав доказати на ділі морська активність Польщі, зміцнення господарської експанзії в напрямі моря, зріст оборотів Ґданська, (який німці називають паперовим, бо джерелом його є штучне збільшення експорту вуґілля і грабіжна лісна господарка), будова власного порту, який бере щораз більшу участь у товарообміні світа, а вкінці набування торговельної і воєнної фльоти.

Silesianus.

Наслідування старих зразків.

Промова посла М. Струтинського, виголошена на пленарному засіданні сойму в дні 7. лютого ц. р. підчас дебати над бюджетом міністерства освіти й віроісповідань.

Хоча*) польський нарід у недавній минувшині має наглядну лекцію, до чого веде денаціоналізайна політика, дотеперішні польські уряди не користали з досвіду Познанщини і Конґресівки, навпаки вони просто невільничо копіювали пруські й московські зразки. Не дивуємося цьому. Напрям польської політики у відношенні до українського шкільництва і комплексу справ, що входять в обсяг діяльности міністерства освіти, надала східньо-галицька бюрократія, вихована в дусі невідповідальности (здавалося їй за австрійських часів, що своєю політикою у відношенні до українців обтяжує не конто польське, тільки конто Відня), вихована в школі найтупішого відламу польської шляхти, т. зв. подоляків, у школі, яку в останніх літах перед війною опанували теоретики і практики вшехпольського напрямку, тої дивної мішанини націоналізму німецького і чорносотенства московського. Може те, що скажу, для багатьох з вас буде новістю: польська денаціоналізаційна політика у Східній Галичині в пруському стилю розпочалася фактично майже одночасно з „Культуркамф"-ом на Познанщині. В 3 роки після створення Ради Шкільної Краєвої у Львові, т. зн. в 1871 р., з 1293 шкіл з українською мовою навчання лишилося тільки 572.

Від того часу мусіли ми боротися за кожну народню школу, кожна середня школа має свою довгу історію, а в боротьбі за український університет у Львові, тоді справу всеукраїнського значіння, лилася навіть кров. Наш дорібок на полі шкільництва за австрійських часів коштував нас багато жертв і багато трудів. З цієї трибуни чули ми голоси пп. Ярузельських і Косидарських про ідиллічні польсько-українські взаємини, мовляв — від часу до часу закаламучувані зі сторони віденського уряду, якого головною підпорою було „Коло Польське", і зі строни Берліна, якого наслідувачами були учителі тих панів, заки поробилися підпорою моральної санації.

Як ця „ідилля" виглядала в дійсности, наведу слова Вільгельма Фельдмана з його „Історії польської політичної думки". Про східньо-галицьку атмосферу перед війною Фельдман пише:

„Боротьба прибирає у Східній Галичині характер причаєної, але щораз виразнішої домашньої війни. Війни по селах і місточках за кожну душу, яку провідники обох народів собі взаїмно видирають, за кожну школу, за кожну позицію бюджетову в краєвих інституціях; війни підіздової, підземної, придавлюваної аж до хвилі вихладування завзяття в публичнім насильстві; війни, яку ведеться з боку польського при помочі урядницького апарату, з боку українського супроти цього хитрістю, замахами. По обох боках виробляється боєва енерґія і т. д.

Покличуся на ще один польський голос. На зїзді австрійської соціялдемократії в Берні 1899 р., на якому висунено резолюцію в справі перетворення Австрії на демократичну державу народів, теперішній марш. Дашинський у своїй промові підніс, що через утворення галицької провінції український нарід зведено до ролі безнадійної меншини, що український нарід на ділі оплачує цілу ту польську культуру народову на сході.

Згадана резолюція залишилася „pium desiderium" і Австрія не видержала огненої проби світової війни. А новий період польсько-української „ідиллі" розпочався війною.

Ось вам підложе, на якому розіграєтьс. останнє десятиліття нашої боротьби за душу чергового покоління. Ми ввійшли у це десятиліття з почуттям сповнення обовязку в переломовому моменті, протиставляючись з оружжям у руці і походові польському і походові Москви, без огляду на її краску: білу чи червону. Сьогодні мусимо ствердити: в таборі червоної диктатури на Наддніпрянській Україні у відношенні до української культури відбулася деяка психічна демобілізація московського елементу. Зукраїнізовано там шкільництво від найнижчого до найвищого. Зроблено це під напором широких селянських мас. Таким чином червоні диктатори стараються рятуватись перед повною ізоляцією і зметенням з обличчя української землі. Гаразд знаємо цілі більшовиків. Знаємо, що українізація це один з їхніх засобів. А всеж мусимо підкреслити: ці доктринери, здебільша з психольоґією печерних людей, мають більше почуття дійсности, як виховані на блязі вшехполяків польські наслідувачі пруських юнкрів. Мимо невимовно важких політичних відносин Всеукраїнська Академія Наук в Києві розвинула могутню діяльність, здобуваючи собі признання в культурному світі. Міжтим тоді, коли на Наддніпрянській Україні відбувається велика переміна, по цій стороні Збруча постепенно ліквідується український культурний дорібок. Провід веде в цьому напрямі східньо-галицька бюрократія, а їй допомагає місцеве польське суспільство, наркотизоване леґендами про штучність українського національного руху, задивлене у хвилеві користи свого упривілеєного становища, суспільство, яке згідно з політичними заповітами проф. Ґрабського очікує на воскресення т. зв. третьої Росії і на поділ впливів Польщі і Москви на українських землях. До 1923 р. розгін кольонізаційної політики здержував до певної міри факт провізорії: доля Східньої Галичини не була ще вирішена, отже небезпечно було торкати українське народне і середнє шкільництво: його масово зльокавтовано. Зате замкнено двері вищих шкіл для української академічної молоді. І Львів зробився тим другим містом під сонцем, в якому створено тайний університет, як колись т. зв. літаючий університет у Варшаві за царських часів. Приватні українські високі школи польська поліція по кількох роках зліквідувала, залишаючи глибоку рану в душі молоді, що на них вчилася, і в душі суспільства, що не щадило пожертв на вдержання тих шкіл. А була це молодь, що недавно повернула з героїчної Одисеї визвольних змагань, і було це селянське суспільство, що вилонило недавню стотисячну галицьку армію. І ось вам підложе, на якому розпочалася масова ліквідація українського шкільництва при помочі „лекс Ґрабскі" з дня 31. липня 1924 р.

Ніколи не забудемо, що співавтором „лекс

*) Текст цієї промови є буквальним перекладом офіціяльного соймового стенограму. — Прим. Ред.

Грабскі" був провідник польської демократії (Тутут). І стверджуємо, що ця демократія в дійсности і пальцем не кивнула, коли руйновано наш культурний дорібок. Обмежувалася до деклярації певних ліберальних фраз, заслонюючи перед заграницею дійсність на українських землях, творену ендецією. Маємо враження, що польська демократія манилася надією: а може оттак вшехполякам вдасться те, на чому скрахувала політика могутньої Прусії у Познанщині і царська в т. зв. колись „Привислянському Краю". Буду щирим і скажу: становище польської демократії не було для нас розчаруванням. Те розчарування ми пережили на переломі XIX і XX віку, коли ця демократія, поріснши в силу при помочі визначних українських діячів з Іваном Франком на чолі, стала на східньо-галицькому терені щораз більше заповичуватись у патріотичній реквізиторні і в політичній практиці ендеків.

(Продовження буде)

Проти самоврядування у Сх. Галичині.

„Дзенник Людови" повідомляє, що урядові чинники у воєвідствах Сх. Галичини збирають підписи від начальників громад і бурмістрів на протестах проти введення заг. права голосування до громад. самоврядувань. Метою тієї акції є спаралїжувати введення в життя опрацьованих соймом самоврядних законів та протиділати замірам уряду, який устами мін. Юзефського заявив, що погоджується зі становищем сойму в цій справі. Підписи збирають потайки перед населенням, тому ті протести не можуть бути висловом волі населення

Процес у Заліщиках за побиття новобранців.

У Заліщиках, перед чортківським трибуналом, зачався 10. лютого процес проти 9 жидів, обвинувачених за публичне насильство або тяжке ушкодження тіла. Обвинувачені 10. червня м. р. побили тяжко українських новобранців із Колодрібки, Синькова та Костельник. Обвинувачених (разом 9 осіб), які є ремісниками або купцями жидівської народности в Заліщиках, боронять адвокати: д-р Ляндав зі Львова, д-р Мозлер і д-р Райхштайн з Чорткова.

Льондонська конференція.

Льондонська преса повідомляє, що на морській конференції в останніх днях завдяки виступам Гувера, перша роля у нарадах конференції перейшла до делегатів Зединених Держав. На останнім засіданні вирівнано деякі непорозуміння між Америкою і Англією. Англійська делеґація внесла свій меморіял, який перекреслив усі французькі пляни в справі підводних лодок. Значіння Франції на конференції упадає.

Тягарі на польську школу.

Дня 7. п. м. відбулась перед Найвищим Адміністраційним Трибуналом у Варшаві розправа громади Суходіл, бобрецького пов., проти Львівської Шкільної Кураторії, як протекторки „Товариства Школи Людовей". В імені громади вніс був позов адвокат д-р Я. Дуцькевич у Бібрці, а на розправі перед Найвищим Трибуналом заступав громаду посол д-р В. Загайкевич. Справа представляється так:

Перед кількома роками покінчилася парцеляція двірського обшару в Лопушні, бобрецького пов. поміж новоспроваджених польських кольоністів. Оцю нову кольонію, яка повстала на розпарцельованих ґрунтах, названо „Осада Лопушна Нова". Не зважаючи на те, що і в Лопушній і в сусідній громаді Суходіл, на території якої находиться часть розпарцельованих ґрунтів, є вже публичні всенародні школи, до яких кольоністи можуть посилати свої діти, польське „Товариство Школи Людовей" оснувало для них на території осади окрему польську школу. В р. 1925 школа ця одержала право прилюдности. На тій підставі намагалася Повітова Рада Шкільна Бібрки перекинути тягар удержання цієї школи на вищезгадані гром., а то на Лопушну, на території якої нова школа находиться, а також і на сусідню громаду Суходіл. Рішенням 29. листопада 1926 р. устали[л]а Повітова Рада Шкільна Бібрки бюджет цієї школи і розділила його на громаду Суходіл і Лопушна, відповідно до висоти податків і громадських додатків, які парцелянти платять від ґрунтів, що походять з парцеляції, а положених на території обох громад.

Проти цього жадним законом не обоснованого рішення відкликалася громада Суходіл до Кураторії Львівської Шкільної Округи. Предкладаючи цей рекурс Львівській Кураторії Повітова Рада Шкільна в Бібрці завважила від себе, що рекурс належить відкинути, бо новооснована школа є важною „народовою плячувкою", якої кошти поносило „Товариство Школи Людовей". Очевидно, що на таку рекомендацію Львівська Кураторія відклику громади Суходіл не взяла під увагу і затвердила рішення Повітової Шкільної Ради в Бібрці. Обі ці резолюції заскаржила громада Суходіл перед Найвищий Адміністраційний Трибунал у Варшаві.

На розправі дня 7. ц. м. підніс заступник громади Суходіл посол д-р В. Загайкевич цілий ряд мериторичних і формальних закидів, виказуючи протизаконність вищезгаданих рішень.

Найвищий Адміністраційний Трибунал *прихилився* до виводів д-ра Загайкевича і запізване рішення Львівської Кураторії скасував.

Туратті у папи.

Як повідомляють з Риму, ґенеральний секретар фашистівської партії Туратті зложив римському папі приватну візиту. Це перша візита секретаря у голови католицької церкви.

Проти невідповідних метод у публіцистиці.

П. Вячеслав Липинський просить нас помістити слідуючу замітку:

„Від нового року не передплачую і не читаю „Н. Зорі". З тим більшим здивуванням бачу в числі з д. 2. II., присланім мені одним знайомим, примітку до статті п. Назарука, в якій він заявляє, що „на відповідне візвання готов оповістити, з котрим „визначним гетьманцем" він зірвав зносини, і чому, та й долучити до того дійсно інтересні і повчаючі документи". Тому, що мова тут іде про мене, то можу висказати тільки вдоволення, що п. Назарук — після двохлітніх моїх візвань у цьому напрямі — зважиться нарешті оповістити, *чому він, із занадто великого мого хвалителя, став занадто великим моїм хулителем*. Маю надію, що ці причини і документи скоро будуть мені переслані.

При цій нагоді дозволяю собі висказати Духовному Проводові „Нової Зорі", зокрема Всечеснішому отцю Ігумену Титу Галущинському, мою скромну увагу, що подібні методи „залякування оповіщенням документів" — методи обраховані на неповінформованість читаючої публики (вони в чужій мові звуться: *шантаж*) — обурюють навіть у бруковій пресі, де вони часто вживаються. Приноровлювані в органі католицькім у відношенні до католицького ближнього, вони у людей не позбавлених християнського почуття можуть викликати тільки неємак і велику тривогу, чи *такою* католицькою пресою можна успішно боротись з більшовизмом і іншими ворогами Церкви. З вищесказаного, очевидно, не слідує, що натякаю на потребу позбавлення п. Назарука його нелегкого редакційного хліба. Думаю тільки, на підставі власного парулітнього і тяжкого досвіду співпраці з ним, що його темперамент і вдача мусять бути Духовним Проводом часопису контрольовані і, в разі потреби, здержувані.

Баден, 7. II. 1930 р.

Вячеслав Липинський.

Чічерін покинув Центральний Комітет.

Чічерін вніс до політбюра комуністичної партії заяву, щоби його увільнити від обовязків члена Центрального Комітету Комуністичної Партії. Політбюро приняло заяву і звільнило його від цих обвязків

Арештування комуністичних редакторів.

З Парижа повідомляють, що там арештовано редактора комуністичної ґазети „Юманіте", якого обвинувачують в тому, що він агітував серед війська, накликаючи до бунту проти теперішньої французької влади. У Берліні арештовано під замітом державної зради редактора „Роте Фане" Хампеля.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З нових книжок.

2. „Роксоляна" О. Назарука.

Неодин письменник може позаздрити О. Назарукові сюжету. Автор сам свідомий: які можливости відкриває перед письменником історія попадянки Настусі Лісовської зпід Рогатина, що попавши в турецький полон, робить одну із найбільше головокружних історичних карієр: — стає жінкою великого Сулеймана.

Для оцінки якогось твору рішаючим моментом є здати собі справу із спонуки, що його зродила й мети, якій він мав служити. При „Роксоляні" це не легко. Як виходило би із коментарів до неї, вона присвячена „українським дівчатам на те, щоб вони навіть у найтяжчих хвилях свого народу і своїх не тратили бодрости духа і були підпорою своїх мужів і синів та діяльними одиницями свого народу".

Якщо це мала би бути лише повчальна лектура для дуже обмеженої й невибагливої сфери читачок, тоді мета такого твору така скромна, що нема ніяких труднощів признати йому всіх прикмет, звязаних із таким завданням. Молоді дівчата не будуть розбиратись у психольоґії Роксоляни, чому, коли й як стала вона магометанкою? Як вона могла єднати з мусулманською вірою свої християнські молитви? Завдяки якому психічному переломові почала вона кохати свого ворога? Як з її доброти й людяности зродилось кровожадне почування злочину для жадоби влади?

Ті всі запити, що виринають перед нами щораз густіше, не мають ніякого значіння для читача, який не шукає в повісти глибших мотивів у психольоґії героїв і не бачить становища письменника над чи поза ними.

Зрілого читача дивуватиме питання: чому О. Назарук вибрав собі тему дуже мало підхожу до ріжних міркувань про християнську релігію, мораль і шляхи побожности? Відповідь на це дає нам замітка, поміщена на кінці повісти: автор задумав її і почав писати ще в рр 1918, себто в добі, коли він був бодай соціялістом, якщо не атеїстом. Можливе, що тоді, його уяву полонила постать молодої дівчини, яка попавши в зовсім чужий їй світ, невідомий і непрочуваний, уміла настільки духово переродитись, що почала панувати над своїм новим середовищем з віковою традицією, з дуже складною сіткою звичаїв, інтриґ і диплиоматичних плянів.

Всесвітня історія знає неодин випадок подібної, але таки не такої несподіваної карієри: рабині — царицею. Жінки вміють інколи з чудодійним хистом давати приклади „мімікри" — неймовірно швидкого приноровлення до нового середовища.Б. Шов добув із цього явища одну із найкращих своїх пєс — „Піґмаліона". Жінки володарів — це довгий ряд доказів, як чужинка може забути про своє походження, національність і віру, стаючи зовсім новою людиною, завдяки нежданій карієрі.

Автор, який хотів би з історії Роксоляни зробити приклад на тему: як не треба відрікатися своєї національности й віри, мусів би змалювати її траґедію. О. Назарук, свідомий теоретично, що важко це зробити з Роксоляною, заявляє в „Примітках і поясненнях", що він не „доказує" в своїй повісти, що „діло, хоч доконане, не приносить добра, коли людина тратить у душі свій вічний ідеал Божий і ломить постанови його". Він каже: „Я тільки стверджую сей правдивий факт, ілюстрований дивним життям великої султанки, котра своїм гріхом розпочала розвал могутньої, світової держави".

Незалежно від того, який мав намір автор, його повість робить виразне враження, що є це той рід повісти, яку французи називають roman à thèse. Не є це те саме, що повість тенденційна. У повісті зі заздалегідь покладеною тезою автор хоче якусь ідею змінити відповідно змальованим живим прикладом. Автори „повістей із тезою" — це здебільша моралісти.

Такі повісти звертаються здебільша до тих, що вже заздалегідь погоджуються на ідею твору як на безсумнівну правду, отже — до однодумців. Чому? Яку вартість має один живий приклад, хоча би вказаний нам безпосередньо, у житті, супроти тисячі інших, які кожний може найти досхочу і в дійсности і в літературі для противлежного доказу? Письменник не є фільософом, що узагальнює; його завдання — змальовувати поодинокі події, індивідуальні явища на загальнім тлі. З менту, коли письменник зрікається основної прикмети літературного твору: психольоґічного малюнку, в користь вибраної ідеї, якій його твір має служити, — твір цей дуже легко виходить поза межі літератури.

О. Назарук, що писав свою повість напротязі 10 літ, заломав її в основній ідеї і в формі. Жаль йому було раз вибраного сюжету і прибраного матеріялу, а коли кінчив її — не міг стриматись від її перерібки, згідно з усією метаморфозою свого світогляду. Цим можна пояснити двоєрідність усієї повісти. Вона надихана захопленням магомеданською мудрістю, а перетикана християнськими науками й молитвами. Її сюжет — нагода для письменника змалювати картини змислових поривів, приступів жаги приваб жіночого тіла, може й розпусти — адже ми весь час у хоромах по-сусідству з гаремом.

Тимчасом за кожним разом, коли автор підходить до цих моментів, він каже Роксоляні й молодим читачкам проганяти грішні думки молитвами, моральними афоризмами. Таке враження маємо не тільки при описі шлюбної ночі. А одночасно є хвилини, коли ми разом із Роксоляною (мабуть і автором) є захоплені розумом султана і глибиною магомеданства.

*

Друк. пом. У попереднім фейлетоні є разом „видали" має бути зам.' „видавати анатему" — „дадати".

Свята 22. січня.

Святочні сходини Громади Студентів Українців у Познані.

Дня 22. січня 1930 р., в 11-і роковини проголошення в Києві злуки всіх українських земель в соборну Україну, відбулися в 15 год. в салі французького готелю святочні сходини Громади Студентів-Українців у Познані в при-Громади Студентів-Українців у Познані в присутности членів і запрошених гостей. Голова Громади д-р Мучій відкрив короткою промовою сходини, привитав усіх присутніх, а опісля виголосив реферат студ. Крижанівський Андрій. Свято закінчено відспіванням національного гимну. Добровільними датками на українських інвалідів зібрано 38·44 зол., котрі передано до УКТОДІ. — Прес. реф.

Свято українських організацій у Празі.

В дні 22. січня відбулася в Празі в салі Народнього Дому на Сміхові урочиста академія в 12-і роковини проголошення самостійности Української Нар. Республики й 11-і роковини проголошення злуки всіх українських земель. Академію влаштовано силами отсих організацій: Українського Комітету в ЧСР., Української Громади в ЧСР., Українського Всепрофес. Робіт. Союзу в ЧСР. і Громади Кубанців у ЧСР. На святі були представники мін-ства закорд. справ, а також делегати від білорусів, грузинів та верховинців Кавказу. Всіх учасників було поверх 200. На програму свята складалися: вступне слово М. Галагана, змістовий реферат проф. С. Шелухина і виступи Українського Акад. Хору. Свято пройшло в загальному гарно.

На організаційному фронті.

ТУРЧАНЩИНА.

В дні 10. І. н. р. відбулася в Турці у великій салі „Просвіти" конференція громадських радних турчанського судового повіту в присутности 225 радних з 20 сіл (в тому 5 священиків 3 жінки, 1 учитель), як також старости Голубовського і люстратора Повітової Ради Букетинського. Проводив д-р Кондрат, асесор міста Турка. Про громадську самоуправу, бюджети і дороги реферував посол Д. Великанович, про громадські закони — адвокат д-р Кондрат. У дискусії забирали голос: І. Семець зі Шумяча, о. І. Федевич з Турки, В. Кричківський з Ільника, Я. Смольнянин зі Свидника, І. Лутчак з Волосянки і Н. Марців зі Соколик. Ухвалено довіря Українській Парл. Репрезентації і боронити громадську самоуправу. Нарада тревала 4 години і численністю учасників та високим рівенем рефератів і дискусії заімпонувала навіть представникам влади.

З життя наших установ.

Загальні Збори Українського Лікарського Товариства у Львові.

Дня 25. січня 1930 відбулися чергові загальні збори „Українського Лікарського Товариства у Львові". Т-во нараховує 183 члени. У звітовому році прибуло 47 нових членів. Приріст хоч і значний, то не відповідає приростові лікарів тому, що на жаль біля 50 лікарів-українців не уважало досі за відповідне вступити в члени свого станового Товариства.

Діяльність Товариства йшла у двох напрямах:

1. наукові праці; 2. допомогової акції. Наукова праця виявлялася в засіданнях з рефератами і дискусіями, яких відбулося протягом минулого року 11; крім цього продовжало Тов. видавання наукового часопису „Лікарський Вістник". Попри пренумерату фахових часописів, рішило Т-во зібрати у своїй бібліотеці комплєтну українську медичну літературу. Крім цього наукова медична праця велася на терені Наукового Товариства ім. Шевченка, в якому цього року іменовано дійсними членами бл. п. д-ра Евгена Лукасевича і д-ра М. Музику.

З допомогового фонду уділювано зворотні підмоги 5 лікарам-нострифікантам. На жаль Т-во не могло прийти з допомогою для всіх потребуючих ізза недостачі фондів. Цей фонд складається з місячних складок майже виключно львівських лікарів. Не зважаючи на часті заклики тільки 2 члени Т-ва зпоза Львова уважало своїм обовязком зложити датки на цю ціль.

Товариство підтримувало і через своїх членів брало активну участь у громадянських установах, яких ціли йому споріднені як Народна Лічниця, Порадня Матерей, Відродження, Опіка над інвалідами. У Товаристві відбувалися підготовчі праці й дискусії для заснування Українського Гігієнічного Т-ва. Товариство занялося досліджуванням лічничої вартости джерел Черча і підтримувало фахово, морально й матеріяльно це лічниче заведення. Т-во інтересувалося також громадянською працею у всіх наших культурно-освітніх і гуманітарних установах, а його члени брали активну участь в їх праці.

На цьому місці мусимо з прикрістю піднести, що ціла праця спочивала виключно на малім, охочім до праці, гуртковї, бо більшість членів у працях Т-ва участи не бере, а навіть не почувається до обовязку платити вкладки.

На зборах вибрано новий Виділ, до якого ввійшли: д-р Музика, як голова, д-р Максимонько, як заступник голови, д-р Прийма, як секретар, д-р Кашубинський, як касієр, і д-р Надраґова, д-р Кордюк, як члени, а д-р Дурделло, д-р Криштальська як заступники членів. До Контрольної Комісії ввійшли: д-р Бурачинський і д-р Вахнянин. — За Виділ: **д-р М. Музика**, голова; **д-р Прийма** секретар.

Отверта рана.

Поклик Товариства українських воєнних вдів і сиріт.

Зпоміж усіх ран, що їх завдала нам визвольна війна, залишається одна дуже болюча, не лиш незагоєна, але навіть неликована рана. Є це вдови й сироти по борцях Української Галицької Армії.

До цього часу українське громадянство майже не займалося ними, хоч вони зі всіх жертв війни може найбільше потребували й потребують помочи. Їхні батьки й мужі не завагалися жертвувати своє життя за українську націю, бо вірили, що як їх не стане, то нація заопікується тими, яких вони залишають, що не дасть загинути їхнім дітям і жінкам.

Віддаючи життя за націю, віддаючи все те, що мали найдорожче — віддали їя також свої діти й жінки.

Нація приняла їх жертву, криваву жертву, але рівночасно мусить і перейняти обовязок супроти вдів і сиріт по поляглих, обовязок, який мусить виповнити, бо обовязок цей наложили на неї ті, яких воля і память для нас свята.

Товариство українських воєнних вдів і сиріт відновило свою діяльність і звертається отсим із закликом до всіх українських громадян вступити в члени Товариства та складати добровільні датки на вдови й сироти по українських героях.

Членська вкладка виносить 50 сот. місячно, тож ніхто не повинен відмовитися від зложення цеї малої квоти, якою не зрівноважить жертви життя, але хоч одну сльозу утре з віч сиріт і вдів по членах У. Г. А.

Є це не жертва, але сповнення обовязку, який тяжить на всіх членах нації.

Жертви і вкладки слати на адресу: Український фонд воєнних вдів і сиріт, Львів, Руська ч. 3., II. поверх або „Дністер" у Львові, Руська 20, — вкладкова книжка фонду воєнних вдів і сиріт.

З постійної хроніки.

В Челябінську ДПУ розстріляло 14 „кулаків" за контрреволюцію, між ними б. старшину армії Колчака Антонова. Офіціяльно потверджено відомість, що в Москві розстріляно бувших старшин царської армії Шіллера, Картошева, Гаера і Федотова. Епископ евангелицької церкви у СРСР Мальґрем*висланий на Соловецькі Острови, куди вислано також дві дочки єпископа Фрайдфельда. — У Бердичові селяни напали на жидів комуністів і побили їх, за що багато селян зрештовано.

Новий замах у Мексику.

Кілька днів після замаху на новоевибраного президента, у мексиканськім місті Альтамира у хвилині, коли новий бурмістр переймав владу від старого, кілька молодих мексиканців вдерлося на салю і стріляючи з револьверів, убили обидвох бурмістрів, після чого повтікали.

о. ЙОСИФ ЗАСТИРЕЦЬ.

ЗА ХВОСТОМ КОМЕТИ.

(Гумореска.)

Присвята Достойн. Зборови Академічної ґімназії.

Хто міг і подумати, що астрономія і ґіґієнічна виставка, яку влаштували преславні наші панове лікарі на днях у Львові, могли би стояти зі собою в якімнебудь звязку?

„Астрономія", „ґіґієна"! — Вони добрі для першого тому першої української енциклопедії, а не на гумореску. А все-ж вони можуть спричинити і безсонницю і духові страждання.

Хто не вірить, нехай спитає пана Олеся.

Щоби ту халепу пана Олеся бодай трохи епічно представити мушу сказати, що при одній улиці і в сусідстві мешкали дві родини. Пані дому, себто жінки, були чи не товаришками зі школи. Частенько до себе навідувалися, ходили разом до театру, до кіна, на концерти, на засідання виділу товариства, яке мало за ціль збирати помаранчеві шкірки, та на інші вельми пожиточні збори.

Нераз супроводили їх мужі: Олесь, муж Стефці, і Володко, муж Ірини.

Володко — богобоязний, тихомирний чоловяга, лагідний і слухняний. Жінці своїй принесе бувало вугля з пивниці, особливо тоді, як відправить слугу за те, що виносить шинці для свого нареченого. Принесе бувало і бараболю, закришку, а йдучи до школи, де вчителює то й купить по дорозі мясо, риж. І як курка яйця, так він зносив усе до домашнього гнізда.

Гірше поводилося Стефці. Її муж Олесь був довгі літа кавалєром. Як „соколик" зі знаної належної мельодрами, провів він у своїм передшлюбнім стані неодну нічку в каварні чи ресторані, не в однім веселім товаристві, а вертався не раз і не двічі досвітка домів, щоби „обсервувати" пречудний схід сонця та подивляти молочарки з околиць Львова.

Та привичка, як учать нас у ґімназії фільольоґи, стає другою природою і ділає як морфій. Тому пан Олесь уже другого дня після свого вінчання, коли надійшов вечір, ухопив капелюх і вийшов з дому, щоби обійти свої каварні і в кожній з них провести бодай 10 хвилин. Так лишилось і далі. Як циган щодня мандрував він на „одно" пиво, рибку, флячки... Вертав він пізно, але що був добрим психольоґом, відчиняв легесенько двері, через які встромляв спершу свою руку, на якій висіла вязаночка з тісточками, чоколядками, а в часі карнаваловім з пампушками. Пані Стефця тоді мякла. Повчить трохи мужа про його оборжаки, напудить, що, мовляв, — можуть напасти на нього в ночі на вулиці грабіжники, що не ходять без револьверів і штилєтів.

Вона, як та Іфіґенія в Тавриді нарікала тихцем на свою долю, за суворим чоловіком, але надіялася, що Олесь поволи відстане від своїх давних товаришів, привяжеться більше до неї і до дому, та все буде ґаразд. З тим звірювалася й вона перед своєю поваришкою Ириною, яка й сама продумувала, якби справити на путь праведних пана Олеся. Та ріжні ради Ірини були покищо безуспішні.

Так було аж до цього місяця. Десь по Йордані вибралися обі наші пані, Стефа і Ірина, на „ґіґієнічну, протитуберкулічну українську виставку" і то вечером, коли одна наша лікарка мала прегарний виклад про те, що алькоголь і примкнені серед зими вікна в ночі поширюють сильно туберкули. „Як на ослаблення серця добрий є лід або зимний оклад, так на туберкули є чудним ліком свіжий воздух і смачна кухня".

„Знаєш, Стефцю, — говорила їй по відчиті Ірина — то такий зимний оклад може би ти дала як лік для Олеся". Стефці ця рада подобалася.

На щастя чи нещастя її мужа, Олеся, сталося, що Стефця повернувши домів не застала його дома, лише карточку на столі такого змісту: „На столику лежить Львівська Ґазета, а там є стаття під заг. „Комета на горизонті". Професор краківської астрономічної обсерваторії п. Вільк відкрив у констеляції Дельфіна на північнім заході неба нову комету, яку видко льорнеткою з кінцем січня і початком лютня. Комета пересувається в констеляції коня в напрямі до водника. Можливо, що земля перейде через хвіст тої комети. Я йду до пана Ярослава і з його люпою підемо оглянути це чудо природи. Вернусь рано, твій Олесь".

Пані Стефця підійшла до вікна і глянула на небо. Там панувала тьма кромішна. Вона шукала на ньому хвоста комети, за якою тягнеться її муж...

Коло четвертої години над ранком почула Стефця дзвоник, а через двері ввійшло до сіней двоє осіб. Стефця не спала цілу ніч і тому була вбрана як на відчиті. Не диво, що так і вийшла вона до сіней, де пан Ярослав почав до неї орацію: „Ваш муж змерз оглядаючи комету Вілька а потім стало йому слабо на серци. Я ледви живого привів його до себе до дому, вложив до ліжка. Атака перейшла щасливо й тепер відпроваджую його Вам, пані добродійко, в здоровлі. Не журіться, аби спокійно проспався. Добраніч.

Стефця чемненько полякувала п. Ярославови за приятельську опіку, випровадила свого Олеся до спальні а коли він накрився теплою ковдрою, тоді відчинила вона вікно, а під ковдру до серця приложила Олесеви двокілевий кусень леду, який служниця вирубала зі замерзлого шафлика.

Пів до шестої години просив Олесь, щоби жінка не обкладала ледом його серця, бо воно здорове як лісковий оріх. „Ти знаєш — повчала його Стефця — що атака серця готова поновитися і тому не вільно спати". На ці слова Олесь тяженько зітхнув і дістав пятий оклад леду. В шестій благав, щоби йому дати рушниковий оклад, бо від леду, що танув, ставало йому мокро, як у став, де ловлять карасів.

І це не помогло. Пів до семої просив бодай зачинити вікно, бо казав, що змерз у голову. Тоді жінка дала йому вже під правий бік, де як відомо нема серця, свіжу, півторакілеву брилу

Сойм.

Ухвалення бюджету.

Дня 10. ц. м. на вступі засідання сойму маршал спитав неприсутнього на попередньому засідані посла Жулавського (ППС), чи приймає мандат віцемаршала. Пос. Жулавський мандат приняв.

Опісля сойм приступив до формалізування своїх бюджетових праць, перепроваджуючи в другім читанні голосування над бюджетом. До другого читання зголошено більше уіж 200 поправок, приноровлюючи недавно ухвалений соймовий регулямін. Тому марш. Дашинський не допустив до голосування над внесенням НПР, що домагалося скреслення етатів усіх городських старостів бувш. пруської дільниці. Маршал мотивував своє становище цим, що внесення не зголошено в бюджетовій комісії, тому не може піти під голосування.

У дебаті над бюджетом мін-ства скарбу промовляв мін. Матушевський. Він боронив урядового становища в справі прелімінованих доходів, а велику часть промови присвятив держ. монополям. Бюджет у доходах є лише передбачуванням, а не правним титулом. Уряд не є заінтересований в гіпотечній цифрі приходів, а в цьому, на що їх призначено. Доки це призначення є порученням, залежним від істнуючих доходів, доти уряд не може згодитися на ге. Тому уряд відноситься негативно до внесення Клюбу Нар. і інших соймових партій в справі 5 проц. підвишки урядничих платень.

У дискусії промовляв м. і. пос. **Лішинський.**

Після дискусії сойм приступив до прелімінаря бюджету мін-ства пошт і телеграфів. Реферував пос. Регер (ППС). Після промови пос. Західного (УПП), який доказував, що поштові урядовці нарушують поштову тайну, хоч мін. Бернер впевняв про щось іншого, відповідав міністр Бернер на закиди послів у справі прагматики. Він сказав, що в мін-стві працюють над прагматикою й небаром перешлють її до президії ради міністрів, де її полагодять. Потім сойм приступив до голосування. Бюджет президента держави приняли без змін. Також бюджет сойму й сенату приняли без змін. При бюджеті президії ради мін. приняли поправку на зменшення ос. видатків о 103 тис. зол. Відкинули внесення уряду на вставлення для фонду нар. культури 2 міл. зол. У бюджеті мін-ства закорд. справ скреслили в видатках 491.000 зол. Внесення уряду, щоби наново вставити 2 міл. зол. до дисп. фонду, відкинено. Також відкинули внесення уряду, щоби наново вставити 1 міл. зол. на пропагандовий фонд. У бюджеті мін-ства відкинули м. і. внесення уряду про підвишку дисп. фонду о 2 міл. зол. У бюджеті мін-ства скарбу скреслили 19.000 із засобів льокомоції, а на внесення уряду вставили 100 тис. на закорд. делегації мін-ства скарбу. В ділянці прикордонна сторожа скреслили 9.000 зол. з ріжних видатків. У бюджеті мін-ства справедливости скреслили в центр. справі 28.000 зол. а в відділі адміністрація видавництв 3.950 зол. У бюджеті мін-ства промислу та торговлі скреслили 208.000 зол. Переголосували також бюджети інших міністерств без важніших змін.

Найближче засідання сойму в середу.

Виборчі протести перед Найвищим Судом.

Дня 10. лютого Найвищий Суд розглядав 7 протестів проти виборів до сойму від заінтересованих представників поодиноких виб. округ. Розглядають протести: один із 12-ї округи (Гродзіск), один із 19-ої виб. округи (Радом), один із 25-ої виб. округи (Біла Підляська), три з 59-ої виб. округи (Красностав), один із 28-ої виб. округи (Берестя). Виборчі справи розглядають публично.

Подешевління пашпортів.

У вівторок появиться в Деннику Законів розпорядок мін-ства закордонних справ у порозумінні з міністром скарбу про знижку пашпортових оплат. Розпорядок увійде в життя 14 днів після його оголошення, а не як передше сподівалися щойно 1. квітня 1930.

Пригода естонського президента у Варшаві.

Президент Естонії, Страндман, що приїхав у гостину в Варшаву, їхав 11. лютого до університету, де йому мали вручити диплом доктора гоноріс кавза. На скруті Краківського Передмістя вскочив на ступень авта якийсь чоловік. Поліція задержала його. Є це технік Йос. Сецінський. Польські газети впевняють, що він умово хорий. В поліції зізнав Сецінський, що хотів задержати президента, щоби йому сповістити важні справи, які объявилися йому в сні.

Мін. Червінський не уступає.

Часописи подали чутку про недалеку димісію міністра віроісповідань і освіти Червінського та що його наслідником буде Фр. Потоцький. Міродатні кола заперечують цю вістку.

Ліквідація всїх рел. громад у СРСР.

Більшовицький уряд приказав зліквідувати в СРСР усі релігійні громади з днем 1. липня 1930.

Атентат на віцепрезидента Бразилії.

Як повідомляють із Ріо де Джанейро, підчас банкету був виконаний замах на віцепрезидента Бразилії Мельо Віяна. На банкеті почалася політ. дискусія на тему виборів бразилійської президентури. Прийшло до гострої словної перепалки, вкінці до стрілянини. Було 5 убитих, а тяжко ранених 15 учасників банкету. Мельо Віяна тяжко ранений в шию. З деяких джерел повідомляють, будьто би пятьох атентатчиків учасники дослівно розшарпали.

Шобер про Муссолінія.

Запитаний про враження зі своєї візити у Муссолінія, австрійський канцлер Шобер сказав журналістам: „Муссоліні зробив на мене таке велике враження, що я не в силі передати цього словами. Муссоліні будить подив своєю енергією, силою волі і рухливістю духа та бистротою ума. Він заявив, що Італія бажає Австрії найкращого розвитку і що фашисти ділом докажуть свою приязнь для Австрії. Але Австрія мусить бути передусім приятелькою сама собі, тому мусить знищити всякий інтернаціоналізм та впливи чужих ідей на життя Австрії, так як це зробив фашизм, який все життя своєї вітчини підчинив національному ідеалові.

Дефравдація в львівській Касі Хорих.

„Дзеннік Людови" повідомляє, що в Касі Хорих ствердили недостачу більше ніж 9.000 зол. У звязи з цим засуспендували касієра Гуля. Слідство веде слідчий відділ поліції.

Арештування на Волині.

З Луцька повідомляють, що поліція переведла у ночі 10. лютого ревізію в ріжних людей, яким закидає приналежність до комуністичної партії Західньої України. Загалом арештували 30 осіб.

Дефравдація в театрі в Люблині.

„Курер Польскі" повідомляє, що прокуратор і слідчий судця опечатали книги міського театру в Люблині та переслухали кількох артистів. Є чутки, що бувш. директора люблинського театру Гродніцького потягнуть до карної відповідальности за дефравдацію грошей та стягання з акторських платень оплат і обезпеченевих податків.

З судової салі.

Фальшівники долярів.

З початком м. р. львівська поліція впала на слід фальшівників долярів. Одного з них, Ґалюса, застала в його хаті (Яблоновських 20) при фабрикуванні фальшивого доляра. Крім того найшли в нього богато ріжних хемікалій. Крім Ґалюса арештувала тоді поліція Рожу Йонас, Жигм. Штольценберга, Шим. Бравна. Вони пускали в обіг також фальшиві польські золоті, які мали з Лодзі. Йонасівна пускала в обіг фальшиві гроші. Дня 10. лютого на розправі перед трибуналом присяглих обвинувачені заперечили свою вину. Переслухані свідки рішучо піддержали акт обвинувачення, який виготовлено на основі признання обвинувачених у поліції. Присуд западе в середу.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·00—8·87·50, канадійський долар 8·78·00—8·78·50 чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·00—1·25·50 румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·75 0·35·00, швайцарський франк 1·71·90—1·72·10 фунт штерлінгів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 15·00—15·50, німецька марка 2·13·05—2·13·10

Золото: 20 корон 36·40·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·60·00—0·61·00 5 австрійських корон 3·20·00—3·26·00, австрійський фльорен 1·60·00—1·63·00, російський рубель 2·50·00—2·60·00, копійки за рубель 1·25·00—1·30·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 32·50—33·50 пшениця селянська 29·50—30·50 жито галицьке 18·25—18·75, ячмінь галицький броварняний —·00—·00, ячмінь на млин 14·00—14·50, ячмінь пастівний 13·75—14·75 овес галицький 14·00—14·25, кукурудза румунська 22·50—23·50, бараболя промислова 3·00—3·50, фасоля біла 50·00—60·00, фасоля кольорова 35·00—40·00, фасоля краса 45·00—51·00 горох під-Вікторія 30·50 35·50, горох пільний 23·50—24·50, бобик 21·75—22·75, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 24·75—26·75 сіно солодке краєве прасоване 8·50—9·50, солома прасована 5·00—6·00 гречка 23·00—24·00, льон 65·00—67·00, дубінь синій 23·00—24·00, ріпак озимий 00·00—00·00, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00 мука пшенична 65 прц. 66·00—67·00, мука житна 70 прц. 40·00—41·00, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 9·25—9·75 отруби пшеничні 12·00—12·50, крупи гречані 45·50—47·50, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 33·00—35·00, пенцак 31·00—32·00, просо краєве 27·25—28·25 макухи льняні 33·00 34·00, мак синій 140·00—150·00, мак сивий 110·00—120·00, конюшина червона 105·00—115·00.

НОВИНКИ

— **Як жиє наша письменниця О. Кобилянська!** „Жіноча Доля" пише: „Не так давно прогомоніли гучні ювилейні свята Ольги Кобилянської. Ще не так давно кинено гасло: запевнити на старі літа істнування, а принаймні добру здорову хату нашій заслуженій, улюбленій письменниці. Кинено навіть гасло: зібрати 1000 долярів для відремонтовання дому, який Кобилянська купила собі за свої власні гроші, продавши для того більшу частину свойого батьківського майна. Ще не так давно, а вже майже ніхто не інтересується тим, як живе, що робить наша велика письменниця і що з тих добрих намірів могло здійснитися. І ось хочемо поділитися з ш. читачами деякими вістками, які маємо як з листування з шановною письменницею, так і з розмов з п. О. Гузаревою, що відвідала нас в часі зборів „С. У." у Львові. Щож робить, над чим працює наша славна письменниця? Недавно скінчила вона свою велику повість „Апостол черні", якої уривок подали ми в цьогорічному альманасі „Ж. Д." п. н. „Для Неї — все!" За цей твір, який рівночасно друковано в Харкові і на Чехах належить письменниці гонорар, який вона одержує в ратах дуже помалу й неправильно, бо з Великої України гроші дістати дуже тяжко через те, що держава не пускає їх за свої кордони. Нового під ... ...

леду, мотивуючи це тим, що робить усе після викладу українських лікарів на виставці гігієни, до яких — кажуть — ходять лікуватися навіть поляки і рабіни. Мороз, який дістається крізь вікно, це лік проти туберкульози, яка може розвинутися з ослаблення серця".

Після 7-ої години, як почув Олесь, що молочарка принесла молоко, попросив біленької кави з „кожушком".

— Ні, серденько, — відповіла Стефця — дістанеш щонайбільше три ложки чорної кави. Вона добра на серце як і лід, котрий треба нині до полудня тобі прикладати. Добре, що нині неділя, маєш вільний час...

Останні слова заморозили його більш, як кусень леду. Роздумавши добре, що серед безсонниці і ледяних компр довше не видержить, зважився за таку супліку:

— Моя дорогенька Стефцю! Я не ходив оглядати комету, а був з моїми давніми знайомими у ресторані й каварні. Ярослав неправду сказав, що я занедужав на серце. До цього я його намовив... Дай мені білу каву і потім заснути... Зглянься на мене... Змилуйся... Я вже не буду ходити вечорами! Хіба ще на три прощальні вечорі товаришів, що йдуть на емеритуру...

І ваше серце, панове читачі, змякло би на таке „сугубе" моленіє нещасного Олеся. Та не Стефці. Вона почувши ще про три прощання, зажадала від мужа письменної заяви, слова чести і залучників, а саме: посвідки дирекції і комітету збору, що старі товариші дійсно переходять у „стан супочинку", узалежнюючи все з тим, що Олесь до одинацятої години вернеться з прощання. Накінець Олесь мусів ще обіцяти, що піде зі Стефцею на три балі у цьому карнавалі.

Аж тоді дістав каву, неморожену, і міг спокійно заснути. Голова тріщала, а крізь сон бачив він довгий хвіст комети, який здоганяє... А коли тримав його в руках, побачив, що це був хвіст нової модної балевої сукні Стефці. І вона йшла через хвіст цієї його найбільшої комети.

письменниця не пише нічого, просто тому, що не має до того змоги: не стало гроша, щоб позбутися льокаторів (чиншівників) з купленої хати, бо замісць сподіваних 1000 долярів не зібрало жіноцтво навіть половини цієї суми, так що письменниця могла відібрати лише одну кімнату й кухню, де й міститься враз зі своєю родиною (двоє старших і дитина). Ясно, що в таких умовах жадна літературна праця неможлива. Зібрання ще яких 200 долярів зарадило би цьому, але на разі про це ніхто не думає, а може й не знає".

— **Заздрісна сестра.** У Парижі жив бідний купець Парен, який мав дві дочки: старша Зузанна була поганенька і хлопці не дуже любили її, тому вона загналась поза 30 літ і хоч дуже хотіла вийти заміж, то таки лишилась старою дівчиною, і то через таку дрібничку, що жадний хлопець не хотів з нею женитись. Натомість молодша 20-літня дочка купця, Еліза, була гарненька і мала поклонників аж за багато і це викликувало у серці старшої сестри таку заздрість, що вона зненавиділа Елізу. Колиж Еліза із численних своїх поклонників таки справді полюбила старшину фльоти Артура Леграна і захотіла вийти за нього заміж, то Зузанна закипіла таким гнівом, що докучала сестрі чим могла і навіть писала до нареченого сестри анонімні листи, в яких зраджувала її тайни з минувшини, виявляла її колишніх любовників і представляла сестру як легкодушну кокетку. Але хоробрий Артур Легран догадувався, що ці листи пише Зузанна зі заздрости та страху, щоби молодша сестра не вийшла заміж скорше як вона, і не звертав на анонїми ніякої уваги і вибачив Елізі те, що вона окрім нього любила колись ще інших хлопців, бо знав серденга, що кожна дівчина має такі самі гріхи на сумлінню, а з поганою женитись не хотів. Колиж уже мало бути весілля і молода закохана пара їхала кораблем рікою Сеною до шлюбу, заздрісна Зузанна застрілила нареченого своєї сестри Артура Леґрана, після чого кинулась в ріку і хотіла втопитись. Але на її щастя чи нещастя її уратовано і вона стане перед суд та буде сидіти у вязниці за вбивство, де постаріється до решти і втратить останки і так невеликої краси, а молодша гарненька сестра поплаче собі трошки за вбитим нареченим і напевно найде собі другого та на злість сестрі таки вийде заміж.

— **Лист ген. Кутепова.** Два дні перед зникненням ген. Кутепова дістав його приятель співак Борис Архипів, емігрант у Моравській Остраві від цього генерала лист, у якому Кутепов ані не згадує про якийнебудь виїзд з Парижа, а навпаки, згадує про пляни своєї праці в Парижі на найближчий час, і лист цей доказує, що ген. Кутепова таки вивезли його політичні противники. Архипів був 1918 року адютантом Кутепова в армії Врангля.

— **Велика копальняна катастрофа.** З Ню Йорку пишуть, що у Стандарт віллі була копальняна катастрофа, в якій згинуло 20 робітників. Трупів уже викопано зпід землі.

— **Сенатори бються пястуками.** З Льондона пишуть, що в південно-африканськім сенаті посварилися два сенатори Бойдель і Ваврік і то так мішно, що сварка покінчилась бійкою на пястуки. Сивоголовий сенатор Бойдель, який колись був міністром, вдарив свого противника так сильно, що той упав непритомний на землю і його відвезено до лічниці, а дискусію в сенаті перервано.

— **Що 40 мінут убивство.** Статистика кримінальної поліції в Ню Йорку виказує, що у Злуч. Державах Півн. Америки що 40 мінут припадає одно вбивство, чи то рабункового, чи якого іншого характеру. Ця застрашаюча статистика примушує поліцію обмежити кількість видаваних дозволів носити зброю.

— **Бояться женитись.** В Ірляндії є найбільша кількість нежонатих чоловіків, а хто там женитьcя, то старається вчинити цей крок якнайпізніше: у віці 25 до 30 року життя є там 80 процент нежонатих, у „найкращім чоловічім віці" від 35 до 40 є 50 проц. нежонатих і тільки на старість 3/4 чоловічого населення схиляє свої голови під ярмо подружжа. У Швеції від 25—30 року є 65 проц. нежонатих, так само в Ірляндії. В Англії нежонатих у цьому віці є 45 проц., в Америці 35 проц. В Ірляндії виходить заміж тільки кожна четверта дівчина, а інші лишаються незамужними.

— **Париж резиденція королів на вигнанні.** Після світової війни і революції Париж став столицею королів на вигнанні. В Парижі живе тепер бувший перський шах, який з біди торгує перфумами; в тому місті живе також екс-король Португалії Мануель. Його приятелем є 5. наслідник румунського престола князь Карло. Обидва вони марнують час тільки на погоню за дівчатами, на гру в карти і забави. У Парижі перебуває також претендент до російського престола князь Димитрій Романович. Тут осілися і прогнаний індійський магараджа Індору Ага Хан, який на злість своїм одновірцям оженився з чарівною парижанкою. У париських віллях гостить і б. султан Сайд Алі. До Парижа має охоту приїхати і Аманула, але боїться виїхати з Константинополя, бо наробив стільки довгів, що його турки не пустять. За Парижем зітхає і самозванчий „гетьман" України Полтавець Остряниця, але не має грошей на залізничий білет і мусить сидіти в Льондоні, звідки не пустять його і кредитори.

— **Роковини смерти адмірала Колчака.** Дня 7. лютого російська еміграція святкувала 10-ліття смерти адмірала Колчака, головного вожда антибільшовицьких військ. Його засудили більшовики на кару смерти і 7. лютого 1920 р. присуд мав бути виконаний. Вояки, які мали виконати присуд, відмовились стріляти, тоді комуніст Ішаев сам вистрілив з револьвера і вбив адмірала. Ділось це в місті Іркутську, де адмірал попав як полонений. Колчак брав участь у японсько-російській війні, як комендант кількох воєнних кораблів під Порт-Артуром, а в 1915 р. боровся на морі проти німецької фльоти. За свої заслуги в цій боротьбі у рижськім заливі, був іменований комендантом чорноморської фльоти і як такий переводив бльокаду Босфору. Після упадку уряду Керенського, Колчак був вибраний 18. листопада 1918 року в Сибірі „Верховним Правителем Росії" та на спілку з Денікіном провадив боротьбу проти армії УНР і проти більшовиків. Був безоглядним ворогом українського визвольного руху. Підчас його побуту в Іркутську більшовицькі повстанці взяли його в полон і розстріляли.

— **Брак зерна на засіви в СРСР.** З Москви пишуть, що у всіх радянських республиках відчувається великий брак збіжа на весняні засіви. Комісаріят народнього господарства докладає всіх зусиль, щоби до 15. березня закупити за кордоном більшу кількість зерна та розділити між рільників, але брак відповідних фондів паралізує цю акцію. До тепер тільки 20 проц. рільників має готове збіжа на засів.

— **Новий музей Ґетого.** З нагоди століття смерти Ґетого, у 1932 році буде відкритий новий музей Ґетого. Цей музей міститисьме у Франкфурті у двох домах, які сусідують з домом, де родився великий німецький поет. Для створення цього музею, обєднались усі дослідники творів Ґетого, учені, критики і письменники, а навіть політики. Міська управа Франкфурта подарувала на ту ціль два згадані будинки і почала працю в тім напрямку, щоби будинок, де родився Ґете, зберегти у тім виді, як за життя цього поета, а з родинного дому до музею будується окрема дорога, обсаджена деревами. У музею міститисьме і творчість Ґетого, рукописи поета та його меблі і т. д.

— Українську фільму в 10 частях п. з. **Сорочинський Ярмарок** висвітлює від 14. лютого кіно „Палас" в Бродах.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 10. лютого п. р.: за масло експортове солене й несолене пріма по 5·20 зол. за кільограм; за літру молока 0·38 зол., за літру сметани 1·90 зол.; за копу яєць 7·20 зол.

З естради.

Концерт колядок.

Філія „Просвіти" Львів повіт улаштувала дня 9. лютого в „Академічнім Домі" у Львові концерт колядок. Колядки відспівав мішаний хор з Скнилова під диригентурою п. М. Добрянського. Численна публика мала приємність почути у гарнім виконанні не тільки ті колядки, які в нас популярні, але і багато народніх колядок, які в нас можна почути дуже рідко, або й зовсім невідомі.

До найкращих колядок, відспіваних на цьому концерті, належали „А у цього хазяїна на його дворі", „Святі сиділи" та „Ой там за горою, та за камяною", які публика приняла з великим вдоволенням та признанням для хору і диріґента.

З естради повіяло духом правдивої народньої поезії, з її великим багатством і красою. Хор згармонізований і вишколений вправним диріґентом мав деякі голоси добре заступлені, хоч у деяких точках чоловічі голоси, головно альт губились за жіночими голосами. — Перед концертом п. Андрій Гнатишин, студент музичного курсу, виголосив інформаційний реферат про народні колядки.

Загалом концерт залишив дуже миле враження.

Ол.

Чужі книжки.

Sidney B. Fay, Professor für neuere Europäische Geschichte an der Harvard-University, Cambridge, U. S. A. *Der Ursprung des Weltkrieges*, aus Englischem übersetzt von Edmund Schüller. 2 Bände. Verlag Scherl, Berlin.

Поява цього твору в ориґіналі викликала в Америці найбільшу сензацію. 10 літ студіював відомий історик Фай величезний матеріял про вину світової війни і дійшов до висновку, що хоч йому на самім початку війни було ясне, що так, як і при всяких інших випадках попередніх воєн вини не можна рішуче скидати на одну державу або на одну людину, так і в останній світовій війні це вповні потверджується. Автор при всій науковій, дрібничковій праці не тратить з очей свою ціль: вказати великі лінії европейської політики з перехресними звязками поодиноких держав. Висока міра обєктивности і незвичайний дар малюнку заслугують на найвищу похвалу для автора того історичного твору, що як перший, основний твір про причини вибуху світової війни, охопив величезний матеріял за час від р. 1870. Остаточний вислід твору автора такий, що вина вибуху війни, приписувана в т. зв. мирових договорах Німеччині і союзним з нею державам, не дасться вдержати як історична правда.

Oesterreich Ungarns Aussenpolitik von der Bosnischen Krise 1908 bis zum Kriegsausbruch 1914 Diplomatische Aktenstücke des öst. ung. Ministerium des Äussern, bearbeitet von Prof. Ludwig Bittner u. Prof. Hans Uebersberger. 8. Bände, 15.2000 Dokumente. Öster. Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft u. Kunst, Wien u. Leipzig 1930.

Комісія для новішої історії Австрії видаючи архівальні документи доказала великої штуки. Ішло про те, щоб уряди побідних і на-

[...]східних держав не довідались про намір тої публікації. Гочу то вказаний був якнайбільший досвід у перегляді архівів не лиш давнього міністерства зовнішніх справ, але і інших архівів, цісарської канцелярії і ще інших, а крім того треба було зберігти якнайбільшу тайну про цю велиханську працю. Треба ще було випередити тенденційні публікації інших держав, яким на основі Сан-Жерменського договору і договорів з поодинокими державами про користування з австр. архівів під примусом заключених, прислугує право не лиш переглянути документи в архівах і їх відписувати, але навіть випозичати. Вправді на підставі Сан-Жерменського договору можуть чужі держави ті документи оголошувати аж від р. 1930, але власне були вже випадки, що з випозичених документів опубліковано приватно виривками поодинокі уступи, які в такій формі промовляли проти Австрії і взагалі проти центральних держав. Тимчасом у звязку з основою цілого документу інших, до нього приналежних, саме виходило щось противлежного. Залежало також на тім, щоб випозичені документи не пропали, заки будуть опубліковані в оригіналі. Так н. пр. югославський уряд зараз після розпаду австр. монархії силою забрав усю кореспонденцію боснацького правління зі спільним міністерством фінансів у Відні в справі атентату на архикнязя Франца Фердинанда і в справі тайного товариства „чорної руки", яке стояло на услугах двірських сербських кол. Актів тих югославський уряд досі не звернув, і видавці теперішньої публікації користали з відписів, пороблених для австр. архіву. Видавці публікації пересвідчені, що дослідчики з цілого світа, розглянувшись в опублікованих автентичних документах австр. архівів „зревідують" осуд про австр. політику із часів передвоєнних, себто не найдуть вини Австрії і взагалі центральних держав у безосновнім спричиненні світової війни.

Зі спортового життя.

Комунікат. С. Т. „Україна".

I. Взивається членів усіх секцій, щоби безоглядно сходилися що середи і суботи від год. 19-ої в домівці.

II. Подається до відома членам С. Т. „Україна", що руханка для членів відбувається в салі Сокола-Батька, що понеділка від год. 20 - 21. Взивається всіх членів секції копаного мяча то є I., II. і III. дружини, щоби обовязково і точно приходили. Ближчі інформації подає тов. Петрів. **Виділ С. Т. „Україна".**

Шахи.

Шаховий рух у Львові.

В неділю 2. лютого розіграло т-во українських шахістів „Шаховий Коник" з „Львівським Клюбом Шахістів" меч на 9 шахівницях. Меч покінчився побідою „ЛКШ" у відношені $5^1/_2 : 3^1/_2$. Перемога „ЛКШ" над „ШК" була до передбачення, та зваживши, що „ЛШК" є від кільканацятьох літ безконкуренційно найсильнішим клюбом в Галичині, то відношення $5^1/_2 : 3^1/_2$ є гарним успіхом молодого т-ва українських шахістів. Пункти для „ШК" здобули: Ю. Кордуба проти інж. Г. Пулькрабка, Я. Онищук проти С. Турковецького та Я. Шевчик проти інж. Гембажевського. Меч-реванж назначено на день 23. лютого.

З кінцем січня почався в каварні „Нар. Гостинниці" шаховий турнір за мистецтво українського Львова. До турніру зголосилося десятьох учасників. Дотепер розіграно по чотири партії, а провадять наразі О. Слободян і С. П. Слідують Я. Онищук, О. Процишин, М. Ш. і С. Панчишин. Турнір покінчиться з початком березня. Для пятьох перших призначено гарні нагороди.

Міжнародній турнір у Сан Ремо.

Кілька днів тому покінчилися в Сан Ремо шахові змагання, перші на таку широку скалю від часів передвоєнних. Турнір покінчився тріюмфом теперішнього мистця світа д-ра А. Альохіна, що на 15 партій не програв ні одної, а стратив лиш один пункт у двох нічиїх. Це найкращий осяг в історії шахових турнірів. Йому дасться протиставити лиш успіх д-ра Ляскера з турніру в Льондоні (1899) і Парижі (1900). Друге місце заняв у відступі $3^1/_2$ пункта мистець Данії А. Німцович, один з найповажніших противників мистця світа. На третьому місці знайшовся А. Рубінштайн, що хоч старий, не стратив ще мистецьких вальорів. Відтак слідував Е. Боголюбів, а по нім мистець Англії Етс і Німеччини — Агуес. Не пощастило в цьому турнірі визначним мистцям: Р. Шпільманові (Чехія) і д-ру Відмарові (Югославія). Також мистець і представник України д-р С. Тартаковер не заняв належного йому місця. Хвилево недиспонований, програв партію зі значно слабшим від себе противником і через те мусить вдоволитися IX. і X. місцем, маючи таку саму кількість пунктів, що й Марочі (Мадярщина), котрий також звик був займати кращі становища. Решта учасників не зробила нікому несподіванки, займаючи місця, що є вірною відбиткою їх мистецької сили.

Дописи.

БЕРЕЖАНЩИНА. (З життя учительства). Дня 1. лютого ц. р. святкувало народне учительство бережанського повіту 25-ліття існування Філії Товариства „Взаїмна Поміч Українського Учительства" в Бережанах. — Свято розпочалося відправою панахиди за померших членів Філії під проводом о. кан. Е. Бачинського при співучасти оо. Івана Кордуби і Залеського. Вечором тогож дня відбулася святочна академія в кімнатах „Бесіди" при співучасти майже всіх членів бережанської Філії та відпоручників наших повітових і місцевих товариств та установ. Свято отворив річевою промовою голова Філії п. П. Будз, що представив дорібок товариства за 25 літ його існування, згадуючи про заслуги членів основників бережанського відділу та діяльніших його членів. Помершим і впавшим у визвольних змаганнях членам відділу промовець присвятив теж кілька теплих слів, а всі присутні вшанували їх память повстанням з місць. Опісля вибрано президію, до якої увійшли пп.: Іван Петрицький, Кокорудзова, Левицька, С. Весоловський і Лукашкевичева. П. Петрицький виголосив реферат про оснування і розвиток відділу „Взаїмної Помочи Українського Учительства" в Бережанах. Тяжкі то були часи — згадував референт, а рівночасно перший голова відділу — коли тому 25 літ на перші загальні збори зійшлося ледви 10 членів. Однак все поборолося і нині наше учительство в повіті майже в цілости зібране у свойому відділі. Піднести треба, що п. Гусак, який деклямував „Каменярі" і п. Крамарчук, що виголосив поему „Учитель", зробили на присутніх і виголошенням і інтерпретацією творів сильне враження. Від місцевих установ (за винятком Філії „Просвіти" та Окр. Союзу Кооператив) виголосили присутні відпоручники привіти. Крім того наспів привіт з Головного Товариства „В. П. У. У." у Львові, а також від відділу в Підгайцях та від кількох хорих учителів, що не могли взяти в святі участи. Пізніше вечором відбулися товариські сходини при співучасти ширшого місцевого громадянства. Взагал свято відбулося дуже гарно, хоч тихо і без розголосу, як тихим є і само життя та праця його аранжерів та учасників. Свято виказало, що наше учительство не остає позаду інших станів нашого народу. (66.)

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.